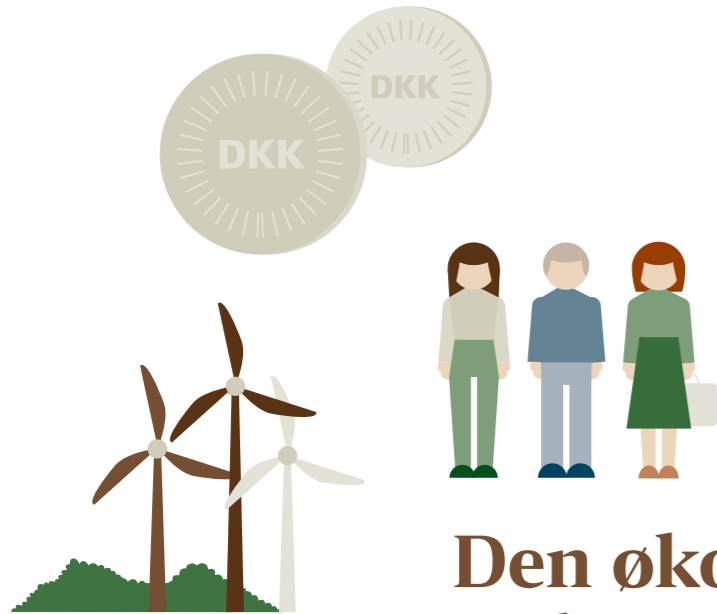

Bæredygtig udvikling

Der er tre grundlæggende dimensioner for bæredygtig udvikling

Rammerne for arbejdet med at skabe bæredygtig udvikling bør inddrage alle dimensioner og have til hensigt at skabe positive bundlinjer på alle tre dimensioner af bæredygtig udvikling.

Den økonomiske, miljømæssige og sociale dimension danner grundlaget

➤ Bæredygtighed dækker over mange delelementer

Som bl.a. klima, ressourceeffektivitet, natur og arealanvendelse, energiforbrug, mennesker og økonomisk stabilitet og formåen. Der er dermed tale om en helhedstænkning, hvor alle tre dimensioner eller bundlinjer skal tages med i betragtning, når vi stræber efter en bæredygtig udvikling.

Bæredygtig udvikling

Balance mellem ressourcer og forbrug

Hver dag frem mod år 2100 øges klodens befolkning med mere end 100.000 mennesker. Det er derfor afgørende at sikre en bæredygtig udvikling, så der skabes en god balance mellem udnyttelsen og beskyttelsen af jordens ressourcer. Den danske fødevareklynge kan og vil bidrage til at sikre dette.

Verden står i dag over for flere store udfordringer – klimakrise, knappe ressourcer og biodiversitet i alvorlig tilbagegang. Befolkningstilvæksten øger fødevarer- og materialeforbruget, hvilket understreger behovet for at få løst disse udfordringer.

Der findes ikke en planet B!

Vi skal i endnu højere grad have fokus på at producere ressourceeffektivt og på sammenhængen mellem produktivitet, ernæring og bæredygtighed. Det stiller krav til, at fødevarereproducenterne skal have mest muligt ud af produktionen, genbruge endnu flere produkter og materialer samt recirkulere næringsstoffer i en fremtidig fødevarereproduktion. Vi skal kort fortalt producere mere med mindre. Bæredygtighed har mange aspekter, som kan grupperes i en økonomisk, en miljømæssig og en social dimension. Den miljømæssige dimension dækker bl.a. klima, natur, arealanvendelse og energiforbrug. Alle dimensioner bør tages i betragtning, når der arbejdes med bæredygtig udvikling i fødevarereproduktionen.

FN's verdensmål

FN's medlemslande forpligtede sig i 2015 på en ny ramme for bæredygtig udvikling med 17 verdensmål og 169 delmål frem mod 2030. En bæredygtig landbrugs- og

fødevaresektor står helt centralt ift. at opnå Verdensmålene. Ved at have en af verdens mest ressource- og klimaeffektive produktioner, kan vi bidrage både direkte og indirekte til at opfylde de 17 verdensmål.

Fødevareklyngen er en del af løsningen

I stigende grad produceres danske varer til det globale marked. Samtidigt med den stigende produktion efterlades et stadigt mindre miljøaftryk. Det lader sig gøre, fordi det eneste konstante i landbrugs- og fødevareerhvervet er udviklingen. Erhvervet arbejder målrettet på at minimere påvirkningen af klimaet, naturen og miljøet ved hele tiden at udvikle ressourceeffektive løsninger i hele værdikæden.

Det er essentielt, at vi skaber en mere klimaeffektiv fødevarereproduktion

I landbruget arbejdes der fx med nye proteinkilder, og der forskes i bedre foderudnyttelse. Nye teknologier og systemer udvikles for bedst muligt at udnytte biomasse og fremme cirkulær bioøkonomi. I resten af værdikæden arbejder virksomhederne fx med at reducere CO₂-udledningen og vandforbruget, samt mindske det miljømæssige fodaftryk. I stigende grad indgår side- og restprodukter som input i nye produkter, så intet går til spilde, hvilket er til gavn for både miljøet og bundlinjen.

➤ FN's verdensmål

Arbejder med især otte af verdensmålene

Klima

Landbrugs- og fødevareerhvervet er en del af løsningen

Fødevareerhvervet har en vision om at være klimaneutralt i 2050. Landbruget og fødevarevirksomhederne har allerede gennem mange år arbejdet for at reducere klimabelastningen fra den danske fødevareproduktion, og udviklingen skal fortsætte for at nå målet.

I 2050 vil vi være ca. 10 milliarder mennesker på jorden. 10 milliarder munde, der alle skal mættes. Efterspørgslen efter alle typer fødevarer vil stige kraftigt.

Klimaforandringerne er også en global udfordring

Produktion af fødevarer påvirker klimaet, og derfor er der brug for nye, innovative løsninger, hvis vi skal mætte alle munde og samtidig sikre, at vi tager vare på verdens klimaudfordringer. Derfor er det helt afgørende, at vi skaber en mere klimaeffektiv fødevareproduktion.

Landbrug & Fødevarer har i år lanceret en ambitiøs vision om, at det danske fødevareerhverv skal være klimaneutralt i 2050. Det kræver nye løsninger, som vi ikke kender i dag. Det danske landbrugs- og fødevareerhverv har allerede vist, at det kan bidrage til at reducere udledningen af drivhusgasser. Men det stopper ikke her. Længt flere løsninger skal udvikles og implementeres. Effektive løsninger til recirkulering skal findes. Der skal anvendes nye teknologier, der øger udbyttet og sikrer en høj udnyttelsesgrad af foder, gødning og alle andre ressourcer i produktionen. Og meget, meget mere. Alle disse tiltag reducerer klimabelastningen, samtidig med at landbrugets effektivitet øges. Udviklingen af

danske klimaeffektive løsninger vil også kunne bruges i fødevareproduktionen andre steder i verden. Derved kan de positive effekter på klimaet forhåbentligt mangedobles.

Næste skridt på vejen til at gøre endnu mere for den grønne omstilling består i yderligere forskning og udvikling. Der er brug for nye teknologier til reduktion af drivhusgasser, hvis vi skal kunne komme i mål med en klimaneutral fødevareproduktion.

Danmark har reduceret udledningen af drivhusgasser fra 1990 til 2017

Landbruget har reduceret drivhusgasudledningen
Danmark har i dag en af de mest klimaeffektive fødevareproduktioner, der findes i verden. Fra 1990 til 2017 steg produktionen med 35 pct., mens drivhusgasudledningen faldt med 16 pct. Det skyldes i høj grad danske landmænds innovation, et godt rådgivningssystem og fokus på resourceeffektivitet gennem hele produktionskæden fra gård til køledisk.

Dansk landbrugs- og fødevareerhverv er gode til at optimere, effektivisere og recirkulere næringsstoffer til fordel for natur, miljø og klima. Det gælder fx i form af planteforædling, teknologiudvikling,

foderoptimering og gødningsoptimering. Erhvervet har igennem mange år bidraget til Danmarks produktion af vedvarende energi primært i form af biomasse, sol og vindenergi. Der udvindes biogas af gylle, og der produceres pil, poppel og halm til kraftvarme osv. Det er tiltag, der har givet en betydelig reduktion i udledningen af drivhusgasser i Danmark.

Erhvervet bidrager til Danmarks produktion af vedvarende energi

Dansk landbrugs- og fødevareerhverv har en årelang tradition for omstilling. Det betyder, at innovation og forskning i klimaeffektiv landbrugsproduktion er et vedblivende fokusområde for erhvervet. Især SEGES, som er landbrugets videnscenter, er vigtig for denne udvikling. SEGES deltagere bl.a. i en lang række udviklingsprojekter og har tæt kontakt med alle dele af det omgivende samfund, som ønsker at bidrage til fremtidens løsninger. Arbejdet med innovation og forskning handler om at klimaoptimere de kendte metoder, der allerede findes i dag. Fx udleder køer mindre metan, når de bøvser, hvis der er kommet fedt i foderet. Men det handler også om at forstå, hvilke muligheder der findes i erhvervet og samtidig kombinere disse med ny teknologi på en ny måde. Tænke ud af boksen.

Vi er først lige begyndt at forstå, hvilke nye klimaløsninger landbruget kan bidrage med – grøn omstilling til gavn for hele samfundet. Et eksempel er arbejdet med den såkaldte SkyClean teknologi, hvor halm og fiberfraktionen fra gylle via en pyrolyseproces kan producere biokul og bæredygtigt flybrændstof. En metode, der potentielt kan halvere landbrugets klimaaftryk og samtidigt gøre al flybrændstof, der tankes i Danmark, klimaneutralt.

Bioenergi

Bioenergi er en medspiller i den grønne omstilling af energisektoren. Landbruget spiller en rolle for udvikling og optimering

Fedt i foderet mindsker udledningen af metan fra køer

1 Foder til køer

Undersøgelser viser, at man kan minimere indholdet af metan i koens bøvser og prutter ved at tilsætte fedt i dens foder. Koen er nemlig en drøvtygger, hvis mave binder metan bedre, når den fodres med fedt.

20% flere mennesker

1 Verdens befolkning

Hver dag frem mod år 2100 øges klodens befolkning med mere end 100.000 mennesker. Fødevareklyngen udvikler sig hele tiden med fokus på at bidrage med sunde, sikre, bæredygtige fødevarer og løsninger til Danmark og resten af verden.

af værdi og logistikkæder i biomasseproduktionen til bioenergi. Der blev produceret 178 petajoule (49 mio. MWh) bioenergi fra biomasse, svarende til 27 pct. af den samlede danske energiproduktion i 2017. Produktionen af bioenergi fra biomasse er tredoblet siden 2000. Landbruget bidrager til bioenergi med primært halm, biogas og bioolie.

Produktionen af energi fra halm er steget fra 12,2 PJ til 20,2 PJ i perioden 2000-2017 og udgør i dag omkring 11 pct. af produktionen af bioenergi. Det er det samme som energiproduktionen fra ca. 150 havvindmøller. Energi fra halm forventes de kommende år fortsat at blive anvendt til el og varme, men samtidig forventes efterspørgslen til andre formål at stige. Herunder til biogas, hvor forbruget blev fordoblet fra 2015/2016 til 2016/2017, så der nu benyttes mere end 26.000 ton halm i biogasanlæg.

Ved afbrænding af halm udledes den samme mængde CO₂, som halmen har optaget fra atmosfæren.

Mange synergier ved produktion af biogas

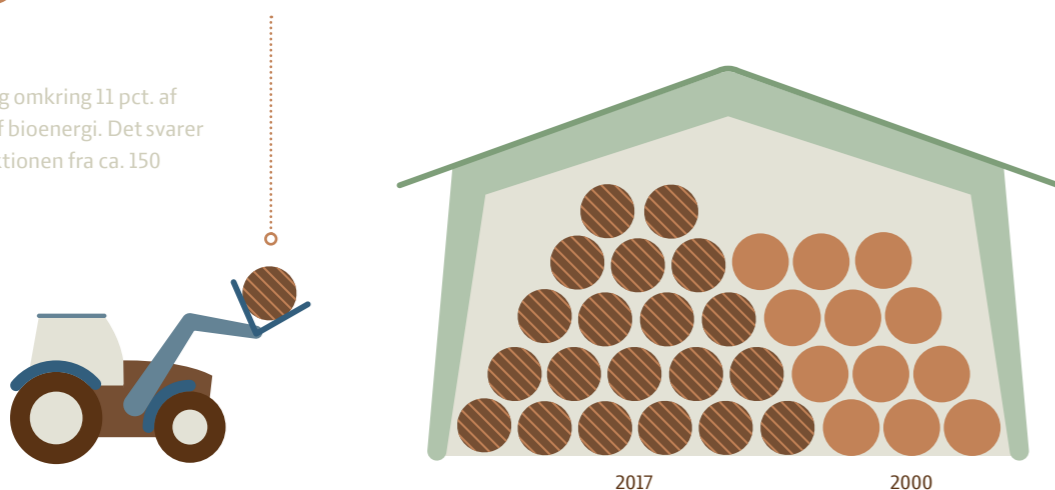
Der er mulighed for en række synergier ved produktion af biogas, der i Danmark primært er baseret på afgangning af husdyrgødning sammen med restbiomasse fra industri og husholdninger. Fx recirkuleres og genanvendes næringsstofferne som gødning for afgrøderne på marken. Samtidig sker der en betydelig reduktion i udledningen af klimagasser fra lagring og håndtering af husdyrgødningen. Risikoen for udvaskning af kvælstof reduceres ligeledes kraftigt. Her bidrager biogas som en vigtig brik i det cirkulære bioøkonomiske system. Biogasproduktionen er firedoblet i perioden 2000-2017 og står nu for svarende til 3,5 pct. af husholdningernes samlede energiforbrug. Der forventes en fortsat kraftig vækst i produktionen af biogas de kommende år.

Udenfor landbruget er det især træindustrien, der bidrager med to tredjedele af den samlede produktion af bioenergi.

Produktionen af energi fra halm er steget til 5,6 mio. MWh

Bioenergi

Halm udgør i dag omkring 11 pct. af produktionen af bioenergi. Det svarer til energiproduktionen fra ca. 150 havvindmøller

Miljø og natur

Fødevareklyngen producerer mere med mindre

Landbruget og fødevarevirksomhederne fortsætter med at forsøge at mindske miljøbelastningen og passe på naturen.

Landbruget har løbende gennem de seneste godt 30 år reduceret miljøbelastningen væsentligt. Det er sket gennem en lang række tiltag såsom avlsarbejde, forbedret fodereffektivitet, bedre plantersorter, optimeret gødskning, ændret jordbearbejdning, udlæg af efterafgrøder, etablering af vådområder, bedre opbevaringskapacitet for gylle samt bedre gødningshåndtering både gennem staldindretning, slangeudlægning og nedfældning af gylle i stedet for bredspredning på marken.

Landbruget har løbende gennem de seneste 30 år reduceret miljøbelastningen

Tiltagene har været medvirkende til, at den årlige kvælstofudledning til havet er reduceret med 37 pct., markoverskuddet af fosfor er reduceret med 62 pct. og den årlige udledning af ammoniak er reduceret med 42 pct. siden 1990. Samtidig er produktionen steget med 35 pct. (DCE rapporter nr. 305 og 306 (2019)).

Fødevareproducenterne arbejder også på at reducere vandforbruget. Slagterierne har halveret vandforbruget de seneste 15 år. På mejerierne er der ligeledes et stort fokus på vandbesparelser, hvor ny teknologi på ganske få år har medført vandbesparelser på 10-15 pct.

Mulighederne er mange

Gennem forskning og udvikling arbejder landbruget og fødevarevirksomhederne på at reducere miljøpåvirkningen yderligere. Det sker blandt andet gennem kollektive initiativer og virkemidler. Et eksempel herpå er etableringen af flere minivådområder, udtagning af kulstofrige lavbundsarealer, øget produktion af biogas, anvendelse af halm til bioenergi og planteafrodning. Ligesom der i et bredere perspektiv ses på mulighederne for muslinge- og tangproduktion, der opsamler næringsstoffer, samt genopretning af stenrev. Derudover er tekniske løsninger som fx præcisionslandbrug med til at mindske miljøpåvirkningen.

Fødevarevirksomhederne investerer kraftigt i teknologier og løsninger til at mindske miljøbelastningen. Det sker fx via partnerskaber inden for vandområdet, som har til formål at reducere vandforbruget yderligere blandt andet via genbrug.

Fødevareerhvervet har også været med til at etablere vandpartnerskabet DRIP (drippartnership.dk), som består af fødevarevirksomheder, universiteter, teknologileverandører og forskningsinstitutter. Formålet med partnerskabet er at implementere nye løsninger, som kan sikre yderligere vandbesparelser i erhvervet.

Halveret vandforbrug ved slagterierne

Slagterierne

har halveret vandforbruget de seneste 15 år. På mejerierne er der ligeledes et stort fokus på vandbesparelser, hvor ny teknologi på ganske få år har medført vandbesparelser på 10-15 pct.

Landmanden er naturforvalter

Det danske landskab er et kulturlandskab præget af landbruget gennem tiden. Landmændene er fortsat centrale naturforvaltere. På de fleste bedrifter er der lavet tiltag til gavn for vilde dyr og planter eller naturtyper. Det kan være alt fra faunastriber i marken, etablering og oprensning af søer og vandhuller, afgræsning af naturarealer, pleje af læhegn og mindre naturarealer til lokale samarbejdsprojekter om særlige arter og større offentlige naturgenopretningsprojekter.

Der er et voksende fokus i samfundet på at give naturen mere plads bl.a. gennem udtagning af landbrugsjord til natur og etablering af større sammenhængende naturområder. Landbruget vil gerne bidrage til denne indsats, og Landbrug & Fødevarer og Danmarks Naturfredningsforening har i 2019 i fællesskab lanceret et fælles udspil med et ambitionsniveau om udtagning eller ekstensivering af op til 100.000 ha landbrugsjord med begrænset dyrkningspotentiale. Indsatsen skal ske gennem frivillige multifunktionelle jordfordelingsprojekter, der på samme tid kan understøtte mål om bl.a. mere natur, reduktion af klimagasser, miljø og driftsøkonomi.

Ca. 100 landmænd er fuldtidsnaturplejere

Landbrug & Fødevarer har desuden sammen med Dansk Ornitologisk Forening i 2019 lavet en kampagne for viben med konkrete anbefalinger til viben-venlig markdrift. Formålet er at styrke lokale bestande af viber i agerlandet. Tidligere har mere end 300 landmænd bakket aktivt op om "Bivenlig"-kampagnen og følger en eller flere af anbefalingerne på deres ejendom. Indsatser for bier og viber er samtidig til gavn for mange andre vilde dyr og planter i agerlandet.

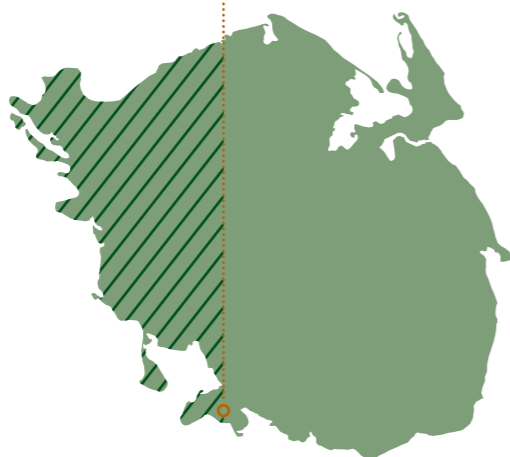
Naturpleje som driftsgren

En række landmænd har gjort naturpleje til en driftsgren. Det anslås, at der på landsplan er ca. 100 landmænd, som er fuldtidsnaturplejere. Dertil kommer et stort antal landmænd, som laver naturpleje på deltid eller har det som hobby. Det er muligt at opnå tilskud til pleje af græs og naturarealer gennem landdistriktsprogrammet. Der var tilsagn om pleje på ca. 100.000 ha i begyndelsen af 2019, hvilket er 17.000 ha flere end i 2016.

Udtagning af landbrugsjord på et areal svarende til 1/3 af Fyn

📌 Klima og miljø

Landbrug & Fødevarer og Danmarks Naturfredningsforening har i 2019 i fællesskab lanceret et fælles udspil med et ambitionsniveau om udtagning eller ekstensivering af op til 100.000 ha landbrugsjord med begrænset dyrkningspotentiale.

Forbrug i produktionen

Mindre input i produktionen af fødevarer minimerer det samlede miljø- og klimaaftryk

Produktionen af fødevarer kræver bl.a. energi, plantebeskyttelsesmidler og antibiotika. Landbruget og fødevarevirksomhederne forsøger løbende at minimere brugen af input til produktionen.

Affald

Fødevareerhvervet har igennem en lang årrække haft stor fokus på genanvendelse og bedre udnyttelse af råvarer. Fødevareerhvervet genanvender omkring 70 pct. af affald ekskl. jord.

Fødevareerhvervet genanvender omkring 70 pct. af affaldet

Genanvendelsen spænder bredt, og de seneste år har der været stort fokus på genanvendelse af plast. Der sker fx ved øget genanvendelse af plast til kødbakker, anvendelse af tyndere plastfilm og folier mv. Fødevareerhvervet arbejder også på, at husholdningerne kan genanvende endnu mere i fremtiden. Det kan fx være via en bedre sortering af husholdningsaffald, så det også bliver nemmere at genanvende fx mælkekartoner.

Plantebeskyttelse

Plantebeskyttelsesmidler anvendes i landbruget til at beskytte afgrøderne

mod angreb af skadevoldere som skadedyr og svampe, samt for at kunne kontrollere ukrudt i afgrøderne. I Danmark vurderes plantebeskyttelsesmidler mere restriktivt end i andre EU-lande, før de kan godkendes til anvendelse i landbrugsproduktionen. Det sker for at beskytte grundvandet og miljøet. Som indikator for belastningen anvendes pesticidbelastningsindikatoren (PBI), som forsøger at tage højde for plantebeskyttelsesmidlernes mulige sundheds- og miljømæssige belastning. PBI beregnes på baggrund af oplysninger om salgstal og midlernes fareklassificeringer. I Sprøjt middelstrategi 2017-2021 er målet et PBI på 1,96. Dette mål er allerede nået, da PBI er opgjort til 1,69 i 2017.

Pesticidbelastningsindikatoren er halveret fra 2013 til 2017

Med differentierede pesticidafgifters indførelse i juli 2013 er det en målsætning, at det skal kunne betale sig at købe de

plantebeskyttelsesmidler, som er mest skånsomme for miljøet og sprøjteføreren. Afgiftens indførelse har haft en tydelig effekt på valget af plantebeskyttelsesmidler. Pesticidbelastningsindikatoren er halveret fra 2013 til 2017. Desværre medvirker afgiften også til en øget risiko for resistensudvikling, da afgiften er medvirkende til en yderligere ensretning af middelvalget.

Færre spor af plantebeskyttelsesmidler i dansk frugt og grønt

Dansk konventionel frugt og grønt indeholder færre spor af plantebeskyttelsesmidler, hvis der sammenlignes med andre lande. Hvert år tester Fødevarestyrelsen både dansk og udenlandsk frugt og grønt for spor af plantebeskyttelsesmidler. Der blev fundet spor af plantebeskyttelsesmidler i dansk frugt i 48 pct. af prøverne i 2017 – ingen prøver lå dog over de gældende grænseværdier. Der blev fundet pesticidrester i 76 pct. af frugt produceret i EU samt i 73 pct. produceret uden for EU, og hhv. 2 pct. og 4 pct. lå over de gældende grænseværdier.

I danskproduceret konventionel grønt lå 2 pct. af prøverne over de gældende grænseværdier, mens man fandt spor af plantebeskyttelsesmidler i 27 pct. af prøverne. Til sammenligning blev der fundet spor fra plantebeskyttelsesmidler i 52 pct. af grønt produceret i EU. I grønt produceret uden for EU gjaldt det for 48 pct. af tilfældene. Samlet er risikoen for spor af plantebeskyttelsesmidler væsentligt mindre i dansk frugt og grønt, ligesom der oftere findes flere forskellige pesticider i udenlandske fødevarer end i de danske.

Forbruget af antibiotika er faldet 38 pct. målt i gram per gris ift. 2009

Forbrug af antibiotika

Danmark har det laveste antibiotikaforbrug i husdyrproduktionen, når man sammenligner med de øvrige europæiske lande, der har en stor griseproduktion. Det skyldes især en tidlig og effektiv indsats fra landmænd og dyrlæger kombineret med en restriktiv dansk antibiotikapolitik. Danmark har bl.a. udfaset brugen af tre typer antibiotika – fluoroquinoloner, cephalosporiner og colistin – som er kritisk vigtige til behandling af mennesker. I takt med at de danske griseproducenter bliver dygtigere og dygtigere, bliver antibiotikaforbruget lavere og lavere. Ser man ti år tilbage og sammenligner forbruget i 2009 med forbruget i dag, er der tale om et fald på 38 pct. målt i gram per gris.

Energi

Der er en lang tradition for at arbejde med energioptimering i både landbruget og i fødevarevirksomhederne. Fødevareklyngens energiforbrug er fra 1973 til 2017 faldet med knap 32 pct. I perioden er produktionsværdien steget med 60 pct. Det er et resultat af en strukturel udvikling på tværs af hele erhvervet, hvor fødevarevirksomhederne og landbruget har effektiviseret processerne og derfor kan producere mere med mindre.

Mens energiforbruget samlet set er steget med 37 pct. i Danmark mellem 1990 og

2017, har fødevareklyngen formået at reducere sit energiforbrug med 28 pct. Landbrug og gartneri har sænket forbruget med 22 pct. Det samlede danske energiforbrug er især steget som følge af energiforbruget i transportsektoren og i særdeleshed i skibsfarten. De afvigende udviklingsmønstre kan bl.a. tilskrives en stigende energieffektivitet i industrien generelt og fødevareerhvervet specifikt, hvor det modsat har vist sig svært at afkoble produktionsværdien fra energiforbruget i transportsektoren.

Energibesparelser gavner ikke blot virksomhederne og landmændenes økonomiske bundlinje, men også den grønne

bundlinje nyder godt af de energibesparende tiltag. Det er særligt på kort sigt, at energieffektivisering har en positiv effekt på CO₂-udledningen, da energi fra fossile brændstoffer stadig udgør en relativ stor andel af det samlede energimiks i Danmark.

I takt med den øgede omstilling til vedvarende energi vil fortrængningseffekten dog også falde. Her spiller landbruget en stor rolle. Store dele af Danmarks vedvarende energi fra landvindmøller og solcelleanlæg er produceret på landbrugsjord, ligesom fødevareerhvervet er den primære kilde til produktionen af bioenergi, som udgør to-tredjedele af Danmarks samlede forbrug af vedvarende energi.

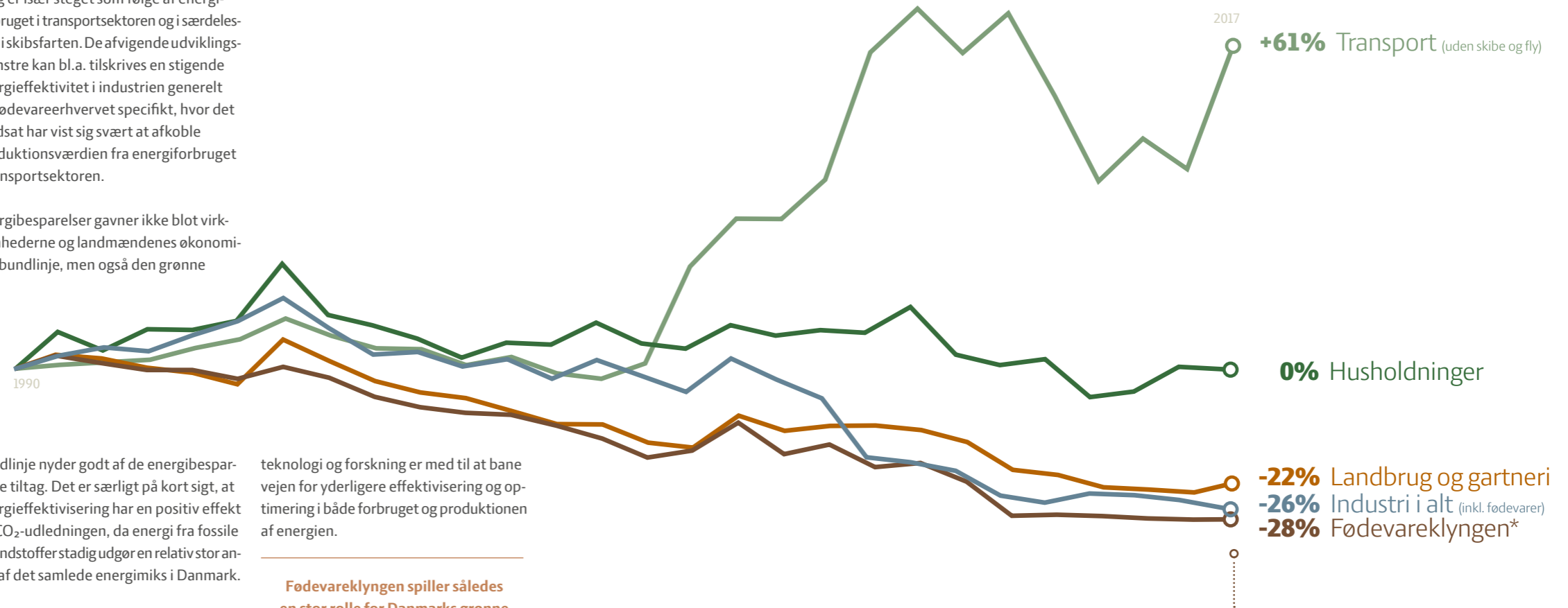
Store dele af Danmarks vedvarende energi fra landvindmøller og solcelleanlæg er produceret på landbrugsjord

Fødevareklyngen spiller således en stor rolle for Danmarks grønne energiomstilling – både på kort og lang sigt – og ny

teknologi og forskning er med til at bane vejen for yderligere effektivisering og optimering i både forbruget og produktionen af energien.

Fødevareklyngen spiller således en stor rolle for Danmarks grønne energiomstilling

Selvom der er en stigende omstilling til vedvarende energi i fødevareklyngen, spiller de fossile energikilder stadig en stor rolle for den samlede energiforsyning i fødevareerhvervet og den øvrige industri i Danmark. Naturgassen er især vigtig for det danske energisystem og mange industrielle processer, hvilket også er tilfældet i fødevareindustrien, hvor der fx mangler gode alternativer til fossildrevne højtemperatursprocesser.

Lavere forbrug af energi i fødevareklyngen

1 Forbrug i produktionen

Mens energiforbruget samlet set er steget med 37 pct. i Danmark mellem 1990 og 2017, har fødevareklyngen formået at reducere sit energiforbrug med 28 pct. Landbrug og gartneri har sænket forbruget med 22 pct.

*Fødevareklyngen (her fødevareindustrien, samt landbrug og gartneri)

Klimaforandringer og fødevareforbrug

Spis varieret og ikke for meget

Klima og klimaforandringer er emner, som både pressen, politikere og de danske forbrugere har stort fokus på. Både i de private og offentlige rum bliver det diskuteret, hvordan vi kan mindske menneskets klimabelastning.

Debatten om, hvordan man som forbruger kan mindske klimabelastningen, bliver ofte drejet over på vores fødevareforbrug – med særligt fokus på de animalske fødevarer. For de animalske fødevarer har, målt kilo til kilo, tit et større CO₂-aftryk end de vegetabiliske.

Regnestykket er dog ikke helt så simpelt, for der er andre faktorer end CO₂-aftryk pr. kilo at forholde sig til. En af disse faktorer er næringsstoffer. Vi har brug for næringsstoffer i vores mad for at holde os sunde og raske, men alligevel bliver næringsstofferne ofte glemt i debatten.

Måler man fx en fødevars CO₂-aftryk pr. kilo protein eller kalorier, vil det se anderledes ud, end når man blot måler pr. kilo. Derfor giver det ikke altid mening at sammenligne animalske og vegetabiliske fødevarer, idet de bidrager med meget forskellige næringsstoffer i kosten. Fx udleder grisekød næsten halvt så meget CO₂ pr. kcal som importerede tomater.

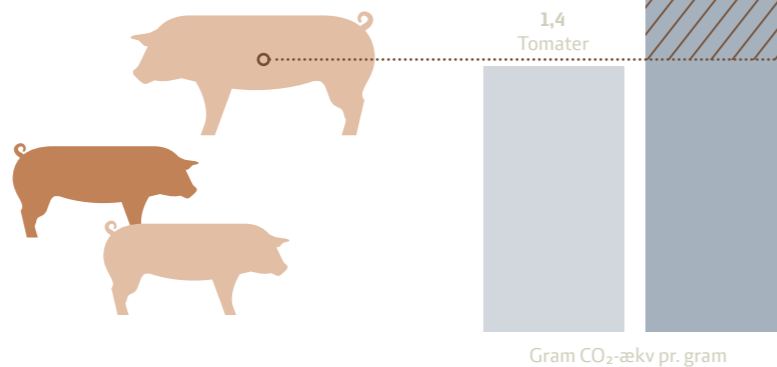
CO₂-aftrykket varierer efter måleenhed

Det handler ikke kun om, hvad vi spiser i Danmark

Klimaforandringer er et globalt anliggende, og derfor nytter det heller ikke

1 Klimaforandringer og fødevareforbrug

Grisekød udleder over 3 gange så meget CO₂ pr. 100 gram som importerede tomater

noget kun at kigge på det danske forbrug. Hvis vi skal kunne brødføde den voksende verdensbefolkning og samtidigt passe på kloden, er det nødvendigt at se på den samlede klimabelastning på verdensplan.

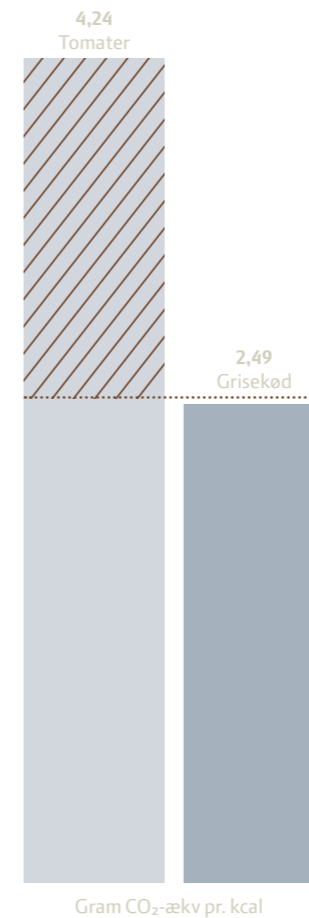
Fødevareforbruget er ét aspekt, og her er det vigtigt, at der fortsat bliver forsket i, hvordan vi opnår den rette tilførsel af næringsstoffer verden over for den lavest mulige klimabelastning. For de fleste af os kan bestemt spise mere klimavenligt, end vi gør i dag.

Og klimabelastningen handler ikke kun om, hvad vi spiser og drikker. Gennemsnitsdanskerens samlede årlige udledning af drivhusgasser er 17 ton CO₂-ækvivalenter, hvoraf mad og drikke udgør 3 ton CO₂-ækvivalenter (CONCITO april 2019). Fødevareforbruget står altså for knap 20 pct. af danskernes årlige klimaaftryk, mens resten af klimaaftrykket bl.a. stammer fra transport, energi, elektronik, inventar, tøj og andet forbrug.

Klimavenlige tiltag i fødevareforbruget
Der er mange knapper, man som forbruger kan skrue på, hvis man vil leve mere klimavenligt. Fødevareforbruget er én af dem, men valget mellem animalske og vegetabiliske fødevarer behøver ikke at være enten/eller. Hvis du vil spise mere klimavenligt, kan du fx spise efter de officielle kostråd: Vi er en voksende befolkning – ikke kun i antal, men også i kropsstørrelse. Vi spiser generelt mere, end vores kroppe har brug for. Derfor er det oplagt at følge Fødevarestyrelsens første kostråd: Spis varieret og ikke for meget (og vær fysisk aktiv). Mængden af mad, der produceres, har stor betydning for klimabelastningen. Hvis vi alle følger de officielle kostråd, er det altså ikke kun sundt for kroppen, men også for klimaet.

Spis varieret og ikke for meget og bliv mere klimavenlig

Derudover kan man blive endnu bedre til at mindske madspild. Hvis der på verdensplan skal brødfødes næsten 10 milliarder mennesker i 2050, er det nødvendigt at ændre vores forbrug af fødevarer. En halvering af madspild på verdensplan vil kunne imødekomme det øgede behov for mad, der kommer med befolkningstilvæksten. Madspild forekommer i alle led af produktion og konsumering af fødevarer, men det er hos forbrugerne og i detailhandelen, den største andel af madspildet finder sted i vores del af verden.

...men næsten kun halvt så meget pr. kcal.